

Hajde da se usredsredimo na sredinske faktore povezane sa autizmom

ALYCIA HALLADAY

Publikovanje ozloglašeno i sada diskreditovanog istraživanja autora Andrew Wakefield-a 1998. godine na temu vakcina i autizma, izazvalo je talas zabrinutosti o bezbednosti vakcina po zdravlje. Od tada pa na dalje, postavljana pitanja o navodnoj vezi između autizma i vakcina dobila su definitivni odgovor: ne postoji veza.

Međutim, postoje drugi faktori koji su povezani sa razvojem autizma i kod kojih je naučno dokazana ta veza.

Veliki broj istraživanja je sprovedeno i publikovano o potencijalnoj vezi između vakcina i autizma. Brojne naučne i nevladine organizacije su opovrgle vezu s autizmom i sve su istakle rizik za javno zdravlje koji s sobom nosi izbegavanje vakcinacije. Ipak, strah koji je ova, naučno nepotkrepljena veza između vakcina i autizma stvorila, doveo je do ponovnog pojavljivanja bolesti koje se preveniraju uporebom vakcina, kao što su male boginje i veliki kašalj. Takođe, posledica dugoročnog medijskog praćenja ove teme je nerazumevanje za sredinske faktore koji su povezani sa autizmom.

Manje više, tokom prethodne godine postoji konstantno i redovno medijsko izveštavanje o autizmu i vakcinama. Političari, slavne osobe, predsednički izbori, filmski festivali i mitske zavere doprinele su pričama i brojnim novinskim člancima koje govore o lažnoj vezi između vakcina i autizma. Mnoge od tih priča nemaju nikakve veze sa naukom, niti su rezultat istraživanja koja pomažu porodicama.

Međutim, u istom vremenskom periodu, preko deset novih istraživanja je publikovano o sredinskim faktorima, toksičnim hemikalijama, infekcijama majki tokom trudnoće i hroničnom stresu. Nalazi ovih istraživanja retko su postajali novinski naslovi, a fokus medija se i dalje zadržavao na mitu o vakcinama i autizmu. Znanje i razumevanje štetnosti sredinskih faktora može da dovede do pravih terapija inačine da se preveniraju onesposobljavajući simptomi autizma.

Pojam faktora sredine se često pogrešno tumači i nepravilno koristi. Naučnici smatraju da, sve što proizvodi biološku promenu ili promenu ponašanja, a nije direktna posledica gena, jeste uticaj okruženja. To se odnosi na to i šta jedemo, i šta pijemo, i šta dišemo, i šta dodiruje našu kožu i sl. Takođe, značajno je razjasniti razliku između rizika i uzroka. Uzrok je nešto što uzrokuje nastanak bolesti. Faktori rizika su faktori koji nas u međusobnom sadejstvu "guraju" u pravcu bolesti.

Postoje specifični kriterijumi koji određuju da li je nešto faktor rizika ili uzrok. Do sada, nijedan sredinski faktor nije ispunio kriterijume da bude identifikovan kao uzrok autizma. Ovo ukazuje na to da sredinski faktori ili u međusobnom sadejstvu, ili u interakciji sa genima dovode do autizma.

Nekoliko primera sredinskih faktora povezanih sa autizmom:

- Izloženost lekovima antiepilepticima – valproičnoj kiselini tokom trudnoće
- Starost majke i oca deteta

- Visoki nivoi zagađenosti vazduha tokom trudnoće. Ova veza je podvrgnuta sistematičnom ispitivanju strogih naučnih kriterijuma. Zagađenost vazduha sadejstvuje sa genetskim predispozicijama..
- Teže oboljenje ili infekcija tokom trudnoće, uključujući ozbiljne reakcije na bakterijske i virusne reakcije (od kojih se neke moгу prevenirati vakcinama)
- Gojaznost u trudnoći, prevremeno rođenje, komplikacije u trudnoći, najverovatnije preko sadejstva sa genima.

Izloženost ovim faktorima povećava rizik za razvoj autizma 2 do 4 puta. Opsežna studija o ovim faktorima je publikovana u godišnjem prikazu javnog zdravlja u SAD (Annual Review of Public Health).

Glavni pokazatelj distrakcije povezane sa mitom o vakcini i autizmu je uloga žive (Hg). Živa se ispušta u životnu sredinu primarno sagorevanjem uglja i drugih jedinjenja u kojima se nalazi. Na ovaj način se u životnu sredinu ispusti pet kilograma žive svakog sata. Živa se raspoređuje u okruženju, a bakterije je konvertuju u metil – živu. Ovaj tip žive može da se akumulira u izvorima hrane, na primer ribi, a isto tako i u našim telima. Visoki nivoi metil-žive utiču na razvoj mozga kod dece.

Drugi oblik žive, etil-živa, nije pronađen u prirodi. Umesto toga stvoren je u laboratorijama i korišćen je za proizvodnju timerosala, konzervansa koji se koristi u vakcinama. Iako su istraživanja isključila timerosal kao faktor rizika za autizam, on je ipak uklonjen iz većine vakcina koje se daju deci ispod 6 godina. Etil-živa se ne akumulira u našim telima i ne predstavlja rizik po javno zdravlje kao metil-živa.

Naučnici se slažu da metil-živa i etil-živa imaju različit toksikološki i biološki profil i ne treba ih koristiti naizmenično.

Emisije žive tokom sagorevanja uglja kao i iz medicinskog otpada mogu biti smanjene, što bi smanjilo potencijalnu štetnost za decu. Iako preopterećena, Američka agencija za zaštitu životne sredine, imala je uspeha u tome, tako da njene aktivnosti u tom pravcu treba podržati, a ne umanjivati podršku. Živa u životnoj sredini nije pitanje koje treba da usamljeno rešava samo jedna državna agenciju ili pak jednu država.

Mediji su preusmerili pažnju javnog mnjenja od prave pretnje za zdravlje dece koju predstavlja metil-živa zbog neutemeljenih izjava o etil-živi u timoresalu od strane Robert F. Kennedy Jr-a i ostalih. Nažalost, puno negodovanja usmereno je u pogrešnom pravcu.

Kennedy je tvrdio da će voditi predsedničku komisiju o bezbednosti vakcina. Da je stvarno bio zainteresovan da pomogne porodicama sa decom sa autizmom, kao i da drugu decu učini bezbednijom onda bi, nagrada od 100.000 dolara, koju su nedavno ponudili on i glumac Robert De Niro, za pronalaženje veze između timoresala i autizma, bila bolje utrošena. Tim novcem bi se mogli finansirati naučnici koji rade istraživanja o stvarnim uzročnicima autizma i uslugama za one kojima je bolest već dijagnostikovana. Takođe, novac bi mogao biti uložen i da bi se eliminisala pretnja metil-živom po javno zdravlje.

Istraživači i organizacije aktivno utiču na premeštanje fokusa medija sa priče vakcina-autizam, na problem koji stvarno zanima porodice. To su uzročnici autizma, pronalaženje načina za rano dijagnostikovanje, razvijanje što efektivnijih pristupa u terapiji i povećavanje pristupa

intervencijama. Sa svakim minutom koji se protraći u na mit o vakcini i autizmu i sa svakim dolarom potrošenim u istraživanju ćorsokaka, mi gubimo oslonac i izneveravamo porodice koje zasluđuju prave odgovore o uzročnicima autizma i pomoć za svoje voljene.

Autor teksta: [Alycia Halladay](#), doctor nauka, glavni naućni consultant Fondacije Autism Science i professor na katedrića farmakologiju i toksikologiju na Univerzitetu Rutgers.

ahalladay@autismsciencefoundation.org

Twitter [@AHalladayASF](#)

Tekst preveo: Dr Petar Radović, specijalizant dećje psihijatrije